

Є.В. Прохоров, Л.Л. Челпан, І.М. Островський, О.В. Воробйова

РОЛЬ АЛГОРИТМІЧНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ КЛІНІЧНОМУ МИСЛЕННЮ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ПЕДІАТРІЇ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Донецький національний медичний університет ім. М. Горького, Україна

Реферат. У статті обговорюються переваги впровадження алгоритмічного підходу при навчанні студентів клінічному мисленню на кафедрі, де проходить кінцевий етап додипломної освіти і підготовка до випускного іспиту. Створення діагностичних алгоритмів – надзвичайно складна творча задача. Використання вже готових алгоритмів для диференціальної діагностики хвороб – методично проста загальнодоступна процедура, що може бути корисною не тільки на додипломному рівні освіти, але і на післядипломному етапі навчання.

Ключові слова: алгоритмічний спосіб мислення, діагностичний алгоритм, додипломна освіта.

Мислення визначається як опосередковане і узагальнене пізнання предметів і явищ реальної дійсності в їх загальних і істотних ознаках і властивостях, в їх зв'язку і стосунках, а також на основі отриманих узагальнених знань. З точки зору ефективності виділяють два протилежних і в той же час взаємодоповнюючих способів мислення: асоціативний та алгоритмічний [4].

Асоціативний спосіб мислення припускає рішення задачі по аналогії з чимось вже відомим, знайомим, тобто методом асоціацій. Ефективність подібного способу мислення низька, рішення приймаються стихійно, динаміка самого процесу ухвалення рішення лежить, в основному, поза свідомістю, а тому погано керується [1].

Алгоритмічний спосіб мислення можливий лише за наявності у індивідуума установки на ухвалення оптимального рішення. Його можна характеризувати як тотальний, такий, що вимагає високого рівня мобілізації мотиваційних, інформаційних і енергетичних ресурсів людини. Для ухвалення ефективного рішення потрібне знання предметної області, володіння якомога повною інформацією про неї [2]. Тому дослідження предметної області – перший етап вирішення проблеми. Відповідно до поставленої мети необхідно розробити план дій або алгоритм, що представляє послідовність більш-менш стандартних операцій з якнайповнішим обліком структури предметної області. Здатність індивідуума до складання такого плану визначає ключову роль алгоритмічного способу мислення.

Традиційне клінічне навчання орієнтоване на пізнання механізмів розвитку захворювань на підставі знань з біохімії, анатомії, фізіології та інших фундаментальних наук. Вони визначають науковий світогляд студентів-медиків і переважно індуктив-

ний метод мислення. Вже на етапі вивчення фундаментальних дисциплін необхідно формувати у студента навички системного аналізу медико-біологічних ситуацій, клінічного мислення, виховання соціальної і професійної мобільності. Студент повинен не лише осмислити і засвоїти інформацію, але і опанувати способи її практичного використання і ухвалення рішень. На етапі доклінічної підготовки медичного працівника важливо створити умови для самостійного творчого оволодіння студентами результатів найбільш поширених методів клінічних обстежень.

Для студента, як майбутнього фахівця, важливо не лише осмислити і засвоїти інформацію, але й опанувати способи її практичного використання і прийняття рішень, що особливо важливо в умовах кредитно-модульного навчання.

За подібних умов зменшується частка прямого інформування і розширюється застосування інтерактивних форм і методів роботи студентів під керівництвом викладача і повноцінної самостійної роботи в лабораторіях, читальних залах, на об'єктах майбутньої професійної діяльності, що особливо важливо для системи дистанційної освіти.

Найважливіше завдання медичної освіти – формування і розвиток у майбутнього лікаря клінічного мислення – вирішує підготовка студента на клінічних базах, у тому числі в клініці педіатрії. Клінічне мислення – це специфіка розумової діяльності лікаря, що забезпечує ефективне використання даних науки і особистого досвіду стосовно конкретного хворого. Для лікаря важливий аналітико-синтетичний тип сприйняття і спостереження, здатність охопити картину захворювання як в цілому, так і в деталях. Вирішальною для клінічного мислення є здатність до розумової побудови синтетичної картини хвороби, переходу від сприйняття зовнішніх проявів захворювання до відтворення його «внутрішнього перебігу».

Діючими Державними стандартами освіти передбачено уміння студентом-випускником виділити провідний клінічний синдром у ліжка хворої дитини, провести в його рамках диференціальну діагностику, поставити попередній діагноз, визначити тактику ведення хворого. Для досягнення цієї кінцевої мети навчання безперечно роль грають уміння студента провести аналіз скарг хворого, даних об'єктивного обстеження пацієнта, інтерпретація результатів лабораторного і інструментальних методів обстеження, відпрацювання яких проводиться на кож-

ному практичному занятті. Викладання предмета «Педіатрія» на усіх етапах навчання у вищому навчальному закладі підпорядковане досягненню вище перелічених цілей, але особливо цей аспект навчання представлений на кафедрі, де проходить кінцевий етап додипломної освіти і підготовка до випускного іспиту. Нині не викликає сумніву перевага алгоритмічного підходу у викладанні клінічної дисципліни. Необхідність звертати увагу на синдромний підхід до навчання вже на пропедевтичній клінічній дисципліні пропонують ряд авторів [1, 2, 3].

Діагностичний алгоритм – це точний загальнозрозумілий припис про поетапне виконання в певній послідовності елементарних розумових операцій і дій для встановлення діагнозу усіх захворювань, що проявляються конкретним провідним синдромом. Діагностичний алгоритм різко оптимізує мислення людини. Діагностичний алгоритм – це прорив до стелі теоретично досяжних результатів професійної діяльності в усіх її сферах, де потрібне розпізнавання будь-яких схожих явищ.

Алгоритмічний підхід в навчанні студентів клінічному мисленню використовується на кафедрі педіатрії № 1 ДонНМУ впродовж багатьох років. У процесі підготовки методичних матеріалів до практичних занять більше 10 років тому були створені перші діагностичні алгоритми, які стали орієнтовною основою дій студентів і увійшли до методичних вказівок для аудиторної і позааудиторної підготовки студентів, навчально-методичних посібників керуючого типу, що створені на кафедрі.

З часом перелік створених викладачами кафедри алгоритмів збільшився. Завершальним етапом роботи стало видання навчально-методичного посібника «Диференціальна діагностика найбільш поширених синдромів в клінічній педіатрії», куди увійшли 24 синдроми, знання яких передбачене вимогами державних стандартів. У посібнику є 24 алгоритми диференціальної діагностики синдромів. Серед них особливе значення мають бронхообструктивний, геморагічний, суглобовий, набряковий, гепатолієнальний, синдром артеріальної гіпертензії, тощо, а викладання матеріалу побудовано за принципом інтерпретації представлених алгоритмів.

Таким чином, за кредитно-модульною системою організації навчального процесу використання алгоритмів диференціальної діагностики є важливим у досягненні цілей навчання. Створення діагностичних алгоритмів – це надзвичайно складне творче завдання. Використання вже готових алгоритмів для диференціальної діагностики хвороб – методично проста загальнодоступна процедура, яка може бути корисною не лише на додипломному рівні освіти, але і на післядипломному етапі навчання.

E.V. Prohorov, L.L. Chelpan, I.M. Ostrovsky,
O.V. Vorobjova

Role of Algorithmic Approach in Educating to Clinical Thinking of Students on Department of Paediatrics in the Conditions of Credit-Module Organization of Educational Process

The article discusses the benefits of implementing algorithmic hike in teaching students on clinical judgment issuing department, where the final stage of undergraduate education and preparation for the final examination. Development of diagnostic algorithms is a highly complex creative task. Using algorithms for differential diagnostics of illnesses - methodically simple popular that can be useful not only at undergraduate level education, but also on the postgraduate stage. (Arch. Clin. Exp. Med. – 2014. – Vol. 23, No. 1. – P. 120-121)

Keywords: thinking by an algorithmic method, a diagnostic algorithm, undergraduate education

Е.В. Прохоров, Л.Л. Челпан, И.М. Островский,
О.В. Воробьева

Роль алгоритмического подхода в обучении клиническому мышлению студентов на кафедре педиатрии в условиях кредитно-модульной организации учебного процесса

В статье обсуждаются преимущества внедрения алгоритмического подхода при обучении студентов клиническому мышлению на выпускающей кафедре, где проходит конечный этап додипломного образования и подготовка к выпускному экзамену. Создание диагностических алгоритмов – чрезвычайно сложная творческая задача. Использование уже готовых алгоритмов для дифференциальной диагностики болезней – методически простая общедоступная процедура, которая может быть полезной не только на додипломном уровне образования, но и на последипломном этапе. (Арх. клин. эксп. мед. – 2014. – Т. 23, № 1. – С. 120-121)

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Алгоритми засвоєння знань і здобуття практичних навичок у системі морфо-функціональних наук у ВУЗах I-II рівнів акредитації // Медична освіта / За ред. Ю. В. Вороненька. – 2003. – № 1. – С. 18-21.
2. Бойчук А.В. Використання навчальних алгоритмів для підвищення ефективності проведення практичних занять з акушерства та гінекології з лікарями інтернами / А. В. Бойчук, Н. М. Олійник, В. С. Гута та ін. // Медична освіта. – 2001. – № 4. – С. 25-26.
3. Бугай Б.Г. Кардіocereброваскулярні синдроми: мотиви необхідності вивчення їх на пропедевтиці внутрішніх хвороб / Б.Г. Бугай, С.М. Андрейчин, Т.Ю. Чернець та ін. // Медична освіта. – 2008. – № 4. – С. 38-40.
4. Волосоєць О.П. Питання якості освіти в контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій медичній школі / О.П. Волосоєць // Медична освіта. – 2005. – № 2. – С. 12-16.

Надійшла до редакції: 11.04.2014